

ØKONOMISKE OVERSIGTER

I. DANMARK

Februar 1915—Marts 1915

Ved

Einar Cohn.

Indhold.

Statens og Kommunernes Finansforhold	S. 238
Børsforhold og Pengevæsen	S. 241
Prisregulering og Priser	S. 250
Landbruget	S. 259
Haandværk og Industri samt Arbejdsmarkedet	S. 265
Handel (herunder Udførselsforbud) og Samfærdsel ...	S. 268

Statens og Kommunernes Finansforhold.

Den $2\frac{1}{2}$ forelagde Finansminister Brandes i Folketinget 3 Lovforslag, der „imødekommer det Krav, at Renter og Afdrag af et bestemt optaget Statslaan (jfr. foran S. 76), som er os til overordentlig Nytte i Øjeblikket, ja i dette Øjeblik er uundværlig til vore Finansers gode Ledelse¹⁾, bevilges allerede nu“. De 3 Forslag gælder dels en Forhøjelse m. v. af Satserne i Lov om Arveafgift, hvilken Forhøjelse skulde indbringe 1 Mill. Kr. mere om Aaret og dels en Forøgelse af Formueskattens Satser, hvorved der beregnes en Merindtægt af ca. $2\frac{1}{2}$ Mill. Kr. Forhøjelserne i begge disse Lovforslag er størst for de store Boer og Formuer. Endelig angik det 3die Lovforslag en overordentlig Indkomstskat til Staten i 1915. Dette Forslag gaar ud paa, at Personer samt Selskaber med en Aktiekapital paa over 100 000 Kr. og et Udbytte paa mindst 5 % af Aktiekapitalen foruden den ordinære Indkomstskat

¹⁾ Rigsdagstidende 19¹⁴/15, Folketing Sp. 3059.

ØKONOMISKE OVERSIGTER

I. DANMARK

Februar 1915—Marts 1915

Ved

Einar Cohn.

Indhold.

Statens og Kommunernes Finansforhold	S. 238
Børsforhold og Pengevæsen	S. 241
Prisregulering og Priser.....	S. 250
Landbruget	S. 259
Haandværk og Industri samt Arbejdsmarkedet	S. 265
Handel (herunder Udførselsforbud) og Samfærdsel ...	S. 268

Statens og Kommunernes Finansforhold.

Den $2\frac{1}{2}$ forelagde Finansminister Brandes i Folketinget 3 Lovforslag, der „imødekommer det Krav, at Renter og Afdrag af et bestemt optaget Statslaan (jfr. foran S. 76), som er os til overordentlig Nytte i Øjeblikket, ja i dette Øjeblik er uundværlig til vore Finansers gode Ledelse¹⁾, bevilges allerede nu“. De 3 Forslag gælder dels en Forhøjelse m. v. af Satserne i Lov om Arveafgift, hvilken Forhøjelse skulde indbringe 1 Mill. Kr. mere om Aaret og dels en Forøgelse af Formueskattens Satser, hvorved der beregnes en Merindtægt af ca. $2\frac{1}{2}$ Mill. Kr. Forhøjelserne i begge disse Lovforslag er størst for de store Boer og Formuer. Endelig angik det 3die Lovforslag en overordentlig Indkomstskat til Staten i 1915. Dette Forslag gaar ud paa, at Personer samt Selskaber med en Aktiekapital paa over 100 000 Kr. og et Udbytte paa mindst 5 % af Aktiekapitalen foruden den ordinære Indkomstskat

¹⁾ Rigsdagstidende 19¹⁴/15, Folketing Sp. 3059.

udreder en Skat, der for Personers Vedkommende udgør 10 ⁰/₀ af det Beløb, hvormed den skattepligtige Indkomst for 19¹⁵/₁₆ overstiger Gennemsnittet for de to foregaaende Skatteaar. For Selskaberne anvendes Satser fra 8 til 20 ⁰/₀ af Merindtægten, denne beregnet som for Personer. Det har ikke kunnet beregnes, hvor meget denne Skat vil indbringe. Det skal tilføjes, at i Finansaaret 19¹³/₁₄ havde Staten et Provenu af Arveafgiften paa 4,3 Mill. Kr. og af Indkomst- og Formueskatten paa 18,2 Mill. De 3 Forslag befinder sig i Udvalg i Folketinget.

Om Statens almindelige finansielle Tilstand gav Finansministeren den ¹⁹/₃ 1915 en Række Oplysninger ved Finanslovbehandlingen i Landstinget¹⁾. Oplysningerne gjaldt til og med December Maaned 1914, og i disse 9 Maaneder af Finansaaret var indgaaet 98¹/₂ Mill. af de for hele Finansaaret bevilgede 121¹/₃ Mill. Kr. og 2³/₄ Mill. Kr. mindre end i det samme Tidsrum i Fjor. Jfr. ogsaa Tabellerne I og II (S. 240). Paa forventet Tillægsbevilling var indkommet 16,5 Mill. Kr. gennem Statsbeviserne (S. 75) og det nye Statslaan. Den samlede Udgift ³¹/₁₂ 1914 paa Finans- og Tillægsbevillingslov var 118,6 Mill. Kr., eller 34,8 Mill. Kr. mere end i Fjor. Den ²⁸/₂ 1915 havde Marineministeriet til ordinære og overordentlige militære Foranstaltninger brugt 15,2 Mill. Kr., Krigsministeriet 47,1, tilsammen 62,6 Mill. Kr. Paa Finansloven var beregnet 28,4 Mill., saaledes at den ekstraordinære Udgift til militære Foranstaltninger i de forløbne 11 Maaneder af Finansaaret udgjorde 34,2 Mill. Kr. — Finansaarets samlede Underskud anslog Ministeren paany (S. 77) til 45 Mill. Kr. Til Dækning heraf er dels Kassebeholdningen paa 20 Mill., de udstedte Statsbeviser 10 Mill. og en Indtægt af det ny Statslaan paa 20 Mill. Kr.

Ved Lov af ³¹/₃ 1915 forlænges Lov af ²/₁₀ 1914 om midlertidigt Statstilskud til Kommunernes Hjælpekasser til og med Finansaaret 19¹⁵/₁₆. I Henhold til denne Lov gives der Kommunerne Ret til hos Statskassen at faa Halvdelen af det Beløb refunderet, der ydes i Tilskud til Hjælpekasserne til Afhjælpning af de af den ekstraordinære Arbejdsløshed fremkaldte Nødstilstand. Ved Lov af ²¹/₁₂ 1914

¹⁾ Rigsdagstidende 19¹⁴/₁₅, Landsting Sp. 887.

Tabel I. Toldindtægterne m. v.

		Aug.	Sept.	Nov.	Dec.	Jan. ¹⁾	Febr. ¹⁾	Marts ¹⁾	April— Marts
		1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.
Indførselstold	{ 1914	1 403	1 167	2 381	1 596	4 108	2 486	1 748	32 60
	{ 1913	2 622	1 940	2 600	1 681	4 114	2 393	1 966	35 00
Sukkerafgift	{ 1914	45	÷121	1 307	÷14	226	611	÷10	4 78
	{ 1913	÷1	58	912	20	268	742	÷13	4 71
Spiritusafgift	{ 1914	533	514	484	492	580	614	651	6 64
	{ 1913	550	445	415	473	561	551	605	6 44
Ølskat	{ 1914	1 113	846	656	534	638	480	487	8 37
	{ 1913	932	800	654	570	596	444	509	8 12
Stempelafgift af	{ 1914	68	90	72	86	65	67	87	84
Cigaretter . . .	{ 1913	64	57	64	69	62	53	55	73
Andre Indtægter	{ 1914	26	38	43	35	148	45	41	777
	{ 1913	54	59	46	30	158	39	37	791
Tilsammen	{ 1914	3 188	2 534	4 943	2 729	5 765	4 303	3 004	54 026
	{ 1913	4 221	3 359	4 691	2 843	5 759	4 222	3 159	55 827

Tabel II. Statsbanernes og Postvæsenets Indtægter.

		Aug.	Sept.	Nov.	Dec.	Jan. ¹⁾	Febr. ¹⁾	Marts ¹⁾	April— Marts ²⁾
		1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.
Statsbanernes Ind- tægter									
Personbefordring	{ 1914	2 150	1 690	1 570	1 885	1 725	1 425	2 470	24 777
	{ 1913	2 808	2 110	1 693	1 889	1 646	1 407	2 697	25 086
Gods-, Post- og	{ 1914	2 385	2 800	2 830	2 940	2 700	3 110	3 490	33 496
Kreaturbeford.	{ 1913	2 476	2 577	2 559	2 278	2 271	2 295	2 852	30 264
Tilsammen	{ 1914	4 535	4 490	4 400	4 825	4 425	4 535	5 960	58 723
	{ 1913	5 284	4 687	4 252	4 166	3 917	3 702	5 549	55 350
Postvæsenets Ind- tægter									
Ved Salg af Fri- mærker m. v.	{ 1914	1 164	1 241	1 333	1 999	1 385	1 333	1 660	18 592
	{ 1913	1 293	1 338	1 365	2 103	1 410	1 357	1 497	18 591

¹⁾ 1915 og 1914. ²⁾ 19¹⁴/₁₅ og 19¹³/₁₄.

var Lov af $7/8$ 1914 forlænget til og med Aar 1915. Efter denne Lov faar Kommunerne hos Statskassen refunderet $2/3$ af de i Anledning af de ekstraordinære Indkaldelser gennem Hjelpekasserne udbetalte Understøttelser til de indkaldtes Familier. Ved Forelæggelsen den $12/3$ af Forslaget til Lov af $31/3$ 1915 oplyste Indenrigsministeren¹⁾, at Kommunerne i den indtil da forløbne Del af Finansaaret 19¹⁴/₁₅ i Henhold til Lov af $2/10$ 1914 havde bevilget til Hjelpekasserne 823 000 Kr., hvoraf altsaa Halvdelen skal refunderes af Statskassen, medens det Beløb, der var udbetalt de indkaldtes Familier, i Henh. til Lovene af $7/8$ og $21/12$ 1914 udgjorde cirka 3 Million Kr. Det kan endnu anføres, at under Forhandlingerne i Københavns Borgerrepræsentation den $31/3$ 1915 om en ny Bevilling paa 100 000 Kr. til Afhjælpning af den ved den ekstraordinære Arbejdsløshed fremkaldte Nød oplystes det, at der siden Krigens Udbrud af Kommunen var bevilget 1 270 000 Kr. til de indkaldtes Familier og 450 000 Kr. til de ekstraordinært Arbejdsløse.

Iøvrigt er to af Landets Købstadkommuner af de ved Krigen fremkaldte Forhold bragt i en saadan Nødstilstand, at Staten har maattet træde til ved særlige Bevillinger paa Finansloven for 19¹⁵/₁₆. Esbjerg faar dels af sit Tilskud til Hjelpekassen refunderet de $2/3$ (Lov $2/10$ 1914, § 2), dels ligefrem et Statstilskud paa 75 000 Kr., motiveret ved de Tab, Byen har lidt, da Landbrugseksporten ikke mere kunde føres over denne By, men maatte gaa over Aarhus²⁾. Allinge—Sandvig har opnaaet et Tilskud paa 20 000 Kr., paa Grund af Turistlivets Ophør ved Krigens Udbrud og Stilstanden i Stenindustrien ved Byggeriets Stansning²⁾.

Ved Lov af $12/3$ 1915 vedtoges Oprettelsen af en midlertidig Laanekasse for Kommuner (S. 79).

Børsforhold og Pengevæsen.

Angaaende Bevægelserne i Børskurserne og paa Ind- og Udbetalingerne i de to store københavnske Sparekasser skal der henvises til Tabellerne III og IV. Børsen er officielt

¹⁾ Rigsdagstidende 19¹⁴/₁₅, Folketing Sp. 3363.

²⁾ do. do. A Sp. 957. 961—64.

endnu lukket¹⁾, hvilket efterhaanden væsentligst er kommet til at betyde, at Kursnoteringsdeltagerne stadig ikke maa deltage i Baisseforretninger (S. 80). De øvrige Forretninger finder praktisk talt Sted som normalt, og forskellige Papirer viser meget stærk Kursfremgang.

Vekselkurserne²⁾ (jfr. Tab. VI) fortsatte deres Stigning i Februar Maaned, naar bortses fra Reichsmark, og beredte herved Importørerne betydelige Vanskeligheder. Forsøg paa at faa f. Eks. de engelske Sælgere til at bære Kursstigningen mødtes med Protest bl. a. af Manchester Handelskammer³⁾. Gross. Køedt⁴⁾ har — ligesom Prof. Wicksell i Sverige⁵⁾ — gjort sig til Talsmand for igen at gøre Sedlerne indløselige for at faa Kurserne til at falde. Spørgsmaalet er nu ved at miste sin aktuelle Interesse, idet Kurserne naaede Maximum den 1. Marts og siden har været i Nedgang. Denne Bevægelse har dels skyldtes Mætningen i den oversøiske Tilførsel af Korn og Foderstoffer samt delvis Kul, en Indskrænkning, der ogsaa i nogen Grad har været fremkaldt af den forøgede Fare for Skibsfarten over Nordsøen efter $18\frac{1}{2}$ (jfr. S. 270); men samtidig er Eksporten foregaaet næsten normalt, hvortil kommer de store Tilgodehavender, der paa Grund af de høje Fragter er indsejlet. Endelig kommer hertil, at Tysklands Optagelse af Træ som Kontrebande hævedes, i hvert Fald overfor Sverige, hvilket meddeltes Offentligheden den $22\frac{2}{3}$ 1915 under den Form, at den svenske Krigsforsikring erklærede sig villig til atter at overtage Risikoen for Trævarer. Herved skulde Sveriges

¹⁾ Grosserer-Societetets Komité besluttede dog $15\frac{1}{4}$, at Forbudet mod Baisse alene skulde gælde Obligationer og Bankaktier. Noteringerne skulde dog stadig være uofficielle; man frygter, at en Genoptagelse af den officielle Notering skal bringe danske Papirer paa udenlandske, især tyske, Hænder til at strømme altfor rigeligt hjem, noget, den lave Mark-Kurs nok kunde opfordre til. ²⁾ Reichsmark er trods fornyede Guldtilførsler stadig faldende (jfr. ogsaa Tabel V). I sit Nr. for $10\frac{1}{4}$ skriver Economist i Anledning af, at Udførselen fra Storbritannien i Marts 1915 var 14,5 Mill. £ mindre og Indførselen 8,5 Mill. £ større end i 1914: The great rise in the excess of imports is sufficient in itself to account to some extent for the unfavorable tendency shown by the foreign exchanges.

³⁾ Jfr. Dagbladet Børsen for 7. og 9. Febr. 1915. ⁴⁾ Sammededs 21. og 24. Febr. 1915 samt i The Economist for $6\frac{1}{2}$, $13\frac{1}{2}$ og $17\frac{1}{4}$ 1915. Her fremsættes ogsaa paany Ønsket om Tilvejebringelse af Finanskrediter i London. ⁵⁾ I Ekonomisk Tidsskrift 1914.

Tabel III. Kjøbenhavns Børskurs¹⁾ (Køber) for offentlige Værdipapirer.

	Juli 1914	Nov. 1914	Dec. 1914	Jan. 1915	Febr. 1915	Marts 1915	April 1915
Obligationer.							
4½ % Husejer Kreditk. 2 A, 1 S.	95½	89½	89	89½	89½	89½	90
4 - — — 2 A, 2 S.	88½	—	81	82½	83	83	83
4½ - Kbhns. Kreditforen. 5 S.	95½	—	89½	89½	89½	89½	91
4 - — — 3 S.	90½	—	82	86	—	—	—
4½ - Østifternes — 7 S.	96½	91½	92	93	92¾	93	94½
4 - — — 10 S.	89¾	83½	83	86	85	85	86½
4½ - Kreditk. f. Landejend. 6 S.	96½	92	92½	94	93¾	94	94¾
4 - — — 4 S.	91	—	85	—	—	—	—
3½ - konv. Jydske Land- ejendomme 5 S.	84½	—	80	—	—	79½	78½
4½ - Jydske Landejend. 6 S.	95¾	91¼	91	92	92	91¾	93
4 - — — 6 S.	89¼	—	83	84¼	85	84¾	84¼
3½ - — — 5 S.	84¼	—	80¼	79½	—	79½	77¾
4½ - Ny jyske Købstads- Kreditforen. 7 S.	96	—	91	91¾	92	91¾	93
4 - — — 7 S.	88¾	—	82¾	83¾	84¼	84¼	84¼
4½ - Vest- og sønderjyske Kreditforen. 7 S.	95¾	—	90¾	91½	91¼	91¼	92
5 - industr. Kreditforen.	96½	—	90	91	90½	90½	92½
4½ - Kbhns. Hypotekforen. 2 S.	87½	—	80	80	—	80	83
5 - — — 2 S.	94	—	83½	86½	87	87	90¼
Aktier.							
Nationalbanken	149	136	136	140	140	143	142½
Privatbanken	106¼	95	96	100½	102½	102	99
Den danske Landmandsbank ...	134¼	—	—	125	130	131½	126¼
Kbhns. Handelsbank	141¾	132	133	139	140	142¼	137¾
Revisionsbanken	111¼	—	105	108	111	104	107
Kbhns. private Laanbank	110¼	100	104	108	111½	108	104½
Kbhns. Telefon A/S	105¼	—	98	102½	100¾	101¾	106½
De danske Sukkerfabrikker	213	217	218	223½	239½	238	259¾
Burmeister og Wain	84¾	73	85	90	95¼	92½	94¼
Det forenede Dampskibsselskab.	107½	93	98	110½	114	114½	118¾
Dampskibsselskabet Danmark ..	91½	81	90	97	116	123¾	117½
— Norden ...	94¾	85½	100½	108½	122	124½	116½
— Carl	102½	91	103	111	128	127½	122¾
— Dannebrog.	112¼	97	118½	127	144¾	148½	142½
— Skjold	84¾	68	83	88½	111¾	110¼	107¾
— Urania	20	18	23	34	42	39½	40¼
— af 1896 ...	106¾	91	107	118½	134	131¼	133
— Hejmdal ..	114¼	97	107	115	131½	129¼	125
— Gorm	107¼	91½	103	113	131½	133½	129¾
— Neptun ...	104	89	103	113	129	130¾	128¼

¹⁾ De anførte Kurser gælder den første Notering i hver Maaned. Børsen lukkede d. 1. Aug. 1914, de følgende Kurser er uofficielle.

Tabel III (fortsat).

	Juli 1914	Nov. 1914	Dec. 1914	Jan. 1915	Febr. 1915	Marts 1915	Apri 1915
Aktier.							
Det dansk-russ. Dampskibsselsk.	69 ¹ / ₂	55	66	69 ¹ / ₂	78	78	80
Det østasiatiske Komp.	130 ¹ / ₂	124	141	141	139 ¹ / ₄	141	140
Crome og Goldschmidt	66	66	66	—	64 ¹ / ₂	63	69
Nordisk Textil Fabrik	71 ¹ / ₄	—	—	68	60	68 ¹ / ₂	—
M. J. Ballins Sønner	219	210	218	235	258 ¹ / ₂	265 ¹ / ₄	312
De danske Spritfabriker	182 ¹ / ₂	160	—	161	168	171 ¹ / ₄	—
Kbhns. Dampmøller	210 ¹ / ₂	192	188	184	194	210 ¹ / ₂	215 ¹ / ₂
De forenede Bryggerier	202 ³ / ₄	169	162	159	146 ¹ / ₂	147	154 ¹ / ₄
Helsingørs Jernskibs- og Maskin- byggeri	122	120	—	117	127	—	—
De forenede Papirfabriker	181	154	150	158	148	144	152
Glud og Marstrand	146	—	—	144	141 ¹ / ₄	140 ¹ / ₂	147
Nordisk Kabel- og Traadfabrik	101 ¹ / ₂	88 ¹ / ₂	98	102	100	100	100 ¹ / ₂
H. E. Gosch & Co.'s Tændstikfabr.	66 ¹ / ₂	—	—	60	61	60 ¹ / ₂	71
Dansk Svovlsyre- og Superfosfat- fabrik	243	225	235 ¹ / ₂	246 ¹ / ₂	266 ³ / ₄	262 ³ / ₄	306 ¹ / ₂
Det Danske Kul Comp.	214 ¹ / ₂	183	—	182	190 ¹ / ₂	191 ¹ / ₄	240 ¹ / ₄
Kbhns. Flydedok og Skibsværft.	107 ¹ / ₂	107	112	113	113	122	113 ¹ / ₂
Danske Vin- og Konserverfabrik	113	128	139	149	144	147	128 ¹ / ₄

Tabel IV. Københavns Sparekasses og Bikubens Maanedsopgørelse.

	August 1914	Sept. 1914	Nov. 1914	Dec. 1914	Januar 1915	Febr. 1915	Marts 1915
Sparekassen for Kbhns. og Omegn	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.
Indbetalinger	3 403	3 929	3 100	5 512	6 220	3 891	4 922
Udbetalinger	5 779	3 943	3 349	6 056	4 689	4 600	5 077
Sparekassebeholdning	99 300 ¹⁾	99 286	98 881	98 337	99 867	100 620	100 465
Bikubens Spare- kasse							
Indbetalinger	2 141	2 422	1 961	3 555	3 973	2 558	2 992
Udbetalinger	6 448	2 149	1 739	3 495	2 803	2 347	2 961
Sparekassebeholdning	60 952	62 295 ¹⁾	63 020	63 080	64 250	64 461	65 512 ¹⁾

¹⁾ Renter tilskrevet.

normale Træexport forhaabentlig i alt væsentligt være sikret, og dette medførte — ogsaa paa Pengemarkedet har Forbindelsen mellem de 3 skandinaviske Lande i disse Tider været stærk — at den skandinaviske Krone yderligere styrkedes i den internationale Valutaomsætning. Det kan i denne Sammenhæng iøvrigt anføres, at Finansministeren den $19/3$ 1915 meddelte¹⁾, at vi i Efteraaret skaffede os en Dollar-Konto paa 4 Mill. Kr. til Udligning af Gæld for amerikanske Kornvarer, samt at Consols i vor Reservebeholdning er anvendte til Skabelse af en Sterling-Konto paa 84 000 £, hvoraf ca. 30 000 er gaaet til Betaling af Renter, medens Resten henstaar i London.

Den $31/3$ 1915 stadfæstede Kongen Lov om midlertidig Ændring i Nationalbankens Oktroj. Det af Regeringen forelagde Forslag (S. 89) er undergaaet forskellige Ændringer. Lovens Hovedbestemmelser er følgende: Maximumsgrænsen for Bankens Reservefond hæves fra 30 til 40 % (jfr. Lov $12/7$ 1907, § 4). — Banken er berettiget til at udgive saa stort et Seddelbeløb, som Omsætningen til enhver Tid kræver, mod at have et Metalfond paa mindst $1/3$ af det udgivne Seddelbeløb. Metalfonden skal bestaa af lovlig gangbar Mønt efter Paalydende samt Guld i Barrer og i fremmed Mønt. Metalfondens Beholdning af Guld i Mønt og Barrer maa ikke udgøre mindre end 30 % og dens Beholdning af lovlig gangbar Guldmønt ikke mindre end $12\frac{1}{2}$ % af den udgivne Seddelmængde. Til Dækning af den ikke af Metalfonden dækkede Seddelmængde kan anvendes Bankens Netto-Tilgodehavender paa Anfordring hos Norges, Sveriges og Tysklands Rigsbanker i Forholdet 100 til 100, endvidere lignende Tilgodehavender hos de af Bankkommissæren anerkendte udenlandske Banker indtil et Beløb af 12 % af Seddelmængden, ligeledes i Forholdet 100 Kr. Aktiver for 100 Kr. Sedler, og endelig andre sikre og letsælgelige Aktiver i Forholdet 122 til 100 Kr. Sedler. Under særlige Forhold kan der i indtil 2 Aar meddeles Banken Lempelser i Dækningsreglerne (dog ikke angaaende ovennævnte $12\frac{1}{2}$ % gangbar Guldmønt). Naar det udgivne Seddelbeløb ved Maanedens Udgang overskrider det dobbelte af Bankens Beholdning af Mønt og Guld samt dens

¹⁾ Rigsdagstidende 1914/15, Landsting Sp. 889.

Tabel V. Nationalbanken i København, Maanedsbalance.

	27. Februar		31. Marts	
	1915	1914	1915	1914
	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 K
Aktiver.				
1. Laan i faste Ejendomme	1 485	1 489	1 485	1 481
2. Laan paa Panteobligationer	1 540	1 946	1 438	1 602
3. Laan paa Børspapirer	12 074	9 391	11 970	7 505
4. Jernbanelaan til Kommuner, Lov ¹⁰ / ₄ 1895.	3 584	3 684	3 584	3 684
5. Finansministeriet i Debet	—	—	—	—
6. Udlaan med Statens Garanti	—	900	—	922
7. Afviklingskassen af 1910	22 129	20 012	11 754	20 444
8. Veksler paa Indlandet	44 815	29 716	53 346	33 215
9. — — Udlandet	1 952	7 641	1 878	7 724
10. Danske Statsforskrivninger	7 411	509	12 931	509
11. Andre danske Obligationer	1 692	1 744	1 692	1 744
12. Udenlandske Statsobligationer	7 003	8 316	7 003	8 317
13. Korrespondenter i Udlandet	37 581	22 121	35 354	22 797
14. Tilgodehavende i Sveriges Rigsbank, Norges Bank og Deutsche Reichsbank	÷6 242	÷1 949	÷4 413	÷2 053
15. Beholdning af norske og svenske Sedler ...	220	253	276	202
16. Mønt og Metal	104 868	73 103	107 135	75 024
17. Sølv mønt og anden Skillemønt	4 858	6 536	5 573	6 702
18. Forskellige Debitorer	18 135	4 500	10 396	5 368
19. Bankbygningerne	1 927	1 717	1 940	1 730
Tilsammen...	265 032	191 629	263 342	196 929
20. Anm. 12—17 udgør Metalfonden efter kgl. Resolution af 30. Sept. 1914	148 288	—	150 928	—
21. Anm. 14—17 er Metalf. efter Lov af ¹² / ₇ 1907	103 704	79 892	108 571	79 875
Passiver.				
22. Seddelcirkulationen	199 272	143 895	211 429	146 576
23. Konto Kurant	16 924	4 343	4 938	6 653
24. Bank Sola Veksler	170	—	168	6
25. Indlaan	31	20	31	20
26. Forskellige Kreditorer	7 788	2 821	5 930	3 124
27. Finansmin. Indlaan Lov ¹⁰ / ₄ 1895	3 584	3 684	3 584	3 684
28. Konto for forventet Tab	500	500	500	500
29. Reservefonden	8 206	8 222	8 206	8 222
30. Aktionærernes Udbytte-Udligningsfond	1 557	1 144	1 556	1 144
31. Aktionærernes Kapital	27 000	27 000	27 000	27 000
32. Overskud i Bankaaret	—	—	—	—
Tilsammen...	265 032	191 629	263 342	196 929

Netto-Tilgodehavender hos de 3 Rigsbanker, svares der for hver følgende Maaned, i hvilken Overskridelsen har fundet Sted, til Staten en Afgift, der beregnes af den ved Maanedens Udgang tilstedeværende Overskridelse med $1\frac{1}{3}\%$ under Bankens Diskontosats, beregnet maanedsvist efter Gennemsnittet af de i Maanedens Løb gældende Satser. — Det afgøres ved kgl. Resolution for hvert nyt Ministerium, hvilken af Ministrene der skal være kgl. Bankkommissær. — Denne Lov gælder til $\frac{1}{1}$ 1920, hvorefter Lov af $\frac{12}{7}$ 1907 paany træder i Kraft, med mindre anden Lov er vedtaget. — I sin vedtagne Form er Loven altsaa gjort midlertidig, Metalfonden er gjort til en virkelig Metalfond, det vil sige en Fond, der kun bestaar af Guld og den i Landet gældende Skillemønt, og den skal udgøre $33\frac{1}{3}\%$ af Seddelmængden mod efter Regeringsforslaget: 30% . Samtidig er ogsaa Afgiftssatsen bleven sat op, men den af Regeringen foreslaaede Skattepligt strøget. Den strammere Affattelse, Regeringsforslaget fik i Folketinget, skyldes vel i nogen Grad den stadig gunstigere Stilling, Banken har haft i de forløbne Maaneder. Folketingsmand Neergaard anførte saaledes den $\frac{4}{3}$ i Folketinget, at $\frac{31}{10}$ var Mønt- og Metalbeholdningen $72\frac{1}{4}$ Mill. Kr., Seddelmængden 224 Mill. Kr. Men $\frac{28}{2}$ var Bankens Mønt- og Metalbeholdning $109\frac{3}{4}$ Mill., medens den omløbende Seddelmængde var sunket ned til godt $199\frac{1}{4}$ Mill. Kr.¹⁾ Den $\frac{31}{3}$ var de to Tal henholdsvis $112\frac{3}{4}$ og $211\frac{1}{2}$ Mill. Kr. (jfr. Tabel V).

Denne Bevægelse hænger naturligvis sammen med Forandringerne i vor Betalingsbalance overfor Udlandet. En Opgørelse heraf er foretaget af Direktør M. P. Blem²⁾, der for 1915 beregner vor Nettogæld til Udlandet til 748 Mill. Kr., eller en Bedring overfor den seneste Opgørelse i 1912 paa 129 Mill. Kr., jfr. nedenstaaende Tal.

Mill. Kr.	1872	1891	1900	1907	1910	1912	1915
Udenlandske Værdipapirer i dansk Eje	161	114	92	121	120	134	180
Danske Værdipapirer i udenlandsk Eje	30	106	305	708	963	1011	928
Forskel...	+131	+8	÷213	÷587	÷843	÷877	÷748

¹⁾ Heraf var ca $2\frac{1}{2}$ Mill. Kr. 1-Kr. Sedler; jfr. Rigsdagstidende 19¹⁴/₁₅, Folketinget Sp. 3223.

²⁾ Jfr. Tidsskrift for Landøkonomi, 1915.

Tabel VI. Københavns Vekselkurser og Nationalbankens Diskonto.

		Februar				Marts				
		3	10	17	24	3	10	17	24	31
Hamburg	{ 1915	87.10	86.35	86.15	84.50	83.50	84.25	84.35	83.00	82.35
Reichsmark a/v	{ 1914	88.90	"	"	"	88.95	89.00	"	"	"
London	{ 1915	19.30	19.40	19.45	"	19.50	"	"	19.35	18.95
Lstr. a/v	{ 1914	18.18	18.17	18.18	18.17	18.19	"	"	"	18.20
Paris	{ 1915	77.50	78.00	78.50	"	"	"	78.00	76.75	76.00
Franc a/v	{ 1914	72.30	72.25	72.20	72.15	"	"	"	72.20	72.30
Amsterdam	{ 1915	163.00	165.00	"	"	"	"	"	161.00	158.00
Fl. a/v	{ 1914	150.80	150.75	150.70	150.75	"	150.80	150.40	150.45	150.65
Petrograd	{ 1915	174.00	177.00	178.00	"	176.00	"	"	174.00	172.00
Rubler a/v	{ 1914	192.75	"	"	192.50	"	192.25	"	"	"
Wien	{ 1915	70.50	70.00	"	68.00	65.00	"	64.00	62.00	"
Kroner a/v	{ 1914	75.80	75.75	75.70	"	"	75.65	75.60	75.65	75.75
New-York	{ 1915	405	408	409	411	413	412	"	408	404
Dollars a/v	{ 1914	375	375 ^{1/2}	"	"	"	"	"	"	"
Nationalbankens	{ 1915	⁶ / ₁ : 5 ¹ / ₂	"	"	"	"	"	"	"	"
Diskonto	{ 1914	²⁴ / ₁ : 5 ¹ / ₂	⁶ / ₂ : 5	"	"	"	"	"	"	"

.. betyder, at Noteringen er uforandret.

For de 4 seneste Opgørelser fremgaar vor udenlandske Gælds Sammensætning af nedenstaaende Oversigt:

Mill. Kr.	1907	1910	1912	1915
Danske Statsoblig. paa udenl. Hænder .	200	280	295	273
Hypothekbankens Gæld til Udlandet ..	20	40	39	50
Kommunernes ..	80	168	197	193
Kreditforen. og A/S Værdipapirer i Udl.	288	385	395 ¹⁾	329 ¹⁾
Udenl. Prioriteter i faste Ejend. og Skibe	20	20	15	13
Bankers m. fl. Vexel- o. a. løs Gæld .	100	70	70 ²⁾	70
Samlet Bruttogæld til Udlandet...	708	963	1011	928
Udenl. Oblig. og Aktier i dansk Eje..	69	60	70	60
Bankernes Tilgodehavende hos udenl.	52	60	64	120
Korresp. m. v.				
Samlet Tilgodeh. i Udlandet...	121	120	134	180
Danmarks Nettogæld til Udl....	587	843	877	748

¹⁾ Heraf Kreditforeningsobl. 249 Mill. Kr. i 1915, mod 260 Mill. i 1912.

²⁾ Direktør Blem oplyser, at nogle anslaaar dette Beløb til at have udgjort det dobbelte.

Denne Bedring i vor Betalingsbalance er indtraadt siden $\frac{1}{8}$ 1914, saaledes som nedenstaaende, af Nationalbanken foretagne Opgørelse viser:

Mill. Kr.	Bankernes og Sparekassernes Status	
	Juli 1914	Jan. 1915
Gæld til Udlandet	127,1	52,4
Tilgode	54,8	140,1
Forskel...	$\div 72,8$	$+87,7$

Her er saaledes en Bedring paa ca. 160 Mill. Kr.

Hvorledes Aaret 1914 iøvrigt har formet sig for vore Banker og Sparekasser lader sig naturligvis ikke overse. Der kan dog anføres nedenstaaende Tal for Overskudet m. v. i de 3 største københavnske private Banker¹⁾:

	Privatbanken			Landmandsbanken			Handelsbanken		
	Indtjent paa		Samlet Over-skud	Indtjent paa		Samlet Over-skud	Indtjent paa		Samlet Over-skud
	Fonds	Frem. Valuta		Fonds	Frem. Valuta		Fonds	Frem. Valuta	
	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.	1000 Kr.
1912	1 274	630	2 027	2 143	881	5 705	1 058	934	3 163
1913	1 573	588	2 581	2 878	1 033	6 955	1 007	1 045	3 199
1914	817	952	2 035	2 315	1 584	8 692	296	1 595	3 429

Som det vil ses, var Fortjenesten paa Fonds væsentligt mindre, paa fremmede Valuter betydeligt større i 1914 end i foregaaende Aar. For Privatbankens Vedkommende oplyser Beretningen, at der er afskrevet 1 240 000 Kr. som Kurstab paa Fondsbeholdningen. (Tilsvarende Oplysning findes ikke for de to andre Banker). Det kan endnu tilføjes, at til Imødegaaelse af Tab, til Reservefond o. l. har Privatbanken for 1914 henlagt 84 172 Kr., Landmandsbanken 510 761 Kr. og Handelsbanken 732 892 Kr., medens der i ny Regning til følgende Aar er overført henholdsvis 39 136 Kr., 2 119 784 Kr. og 566 105 Kr.

¹⁾ Jfr. C. Thalbitzers indgaaende Analyse af de 3 Bankers Regnskaber i „Politikens“ Handels-Tidende for 21., 23. og 24. Marts 1915.

Prisregulering og Priser.

Efter at der Vinteren igennem havde været stille om Kullene, begyndte denne Vare atter mod Slutningen af Februar Maaned at tiltrække sig Opmærksomheden. Priserne paa Kul og Koks steg stærkt, og de farefulde Be-sejlingsforhold paa Nordsøen gjorde det vanskeligt at faa de fornødne Kvanta. Prisreguleringskommissionen rettede derfor Forespørgsel til en Række Institutioner og Private om deres Forsyning med og deres Behov for Kul og Koks. Der er hidtil ikke fremkommet Meddelelse om særlige Foranstaltninger fra Kommissionen i denne Anledning¹⁾. En Del af Behovet er sikkert dækket af tyske Koks; i øvrigt var de tilstedeværende Beholdninger paa Undersøgelsestidspunktet tilstrækkelige til 1 à 2 Maaneder²⁾. Der er fremkommet Meddelelse om, at der er dannet en Sammenslutning: Dansk Andels-Kulforretning til Indkøb af Kul uden om Kulimportørerne³⁾, hvis haardhændede Pris-politik ved Krigens Udbrud ikke er glemt. Der foreligger dog intet om, hvilken Betydning den nye Sammenslutning vil kunne faa.

Korn- og Foderstofsørgsmaalet er i Løbet af de to her behandlede Maaneder i det hele indtraadt i et roligere Stadium. Hertil har især Prisfaldet (jfr. Tabel VII), i Forbindelse med Fremskaffelsen af de fornødne Kvanta, bidraget. Det viste sig nemlig ved Korn- og Foderstoftællingen i Begyndelsen af Februar (S. 102), at vi havde Rug og Hvede nok til vort Brødforbrug til ind i det kommende Høstaar⁴⁾; desuden havde vi af Foderstoffer 500 000 Tons inden- og udenlandsk Byg, Havre, Blandsæd, Majs, Kager og Melassefoder m. v., hvortil kommer, at der var indkøbt, men endnu ikke ankommet 300 000 Tons Majs og Byg og lidt over 300 000 Tons Bomuldsfrøkager. Disse Mængder anses for tilstrækkelige til at dække vort Forbrug, ja, har endog hidført en saadan Flovhed paa det danske Kornmarked, at man her har kunnet købe Varerne billigere, end de kan inddækkes til

¹⁾ Bedste Newcastle Dampkul kostede $\frac{2}{1}$: 13 sh. 3 d., $\frac{3}{4}$: 1 £ 10 sh. pr. Ton.

²⁾ Jfr. Artiklen „Tyske Koks“ i Politiken for $\frac{22}{3}$ 1915.

³⁾ Politiken for $\frac{17}{3}$ 1915.

⁴⁾ „Berlingske Tidende“ for $\frac{10}{3}$ 1915.

Tabel VII. Korn- og Foderstofmarkedet. (Efter Ugeskrift for Landmænd).

Prisen er i Kr. pr. 100 kg	Februar				Marts				
	1. Uge	2. Uge	3. Uge	4. Uge	1. Uge	2. Uge	3. Uge	4. Uge	5. Uge
Hvede { 1915 ²⁾	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1914	12.40	"	12.50	"	12.00	"	"	"	"
Rug { 1915	28.00 ¹⁾	"	"	"	"	"	27.50	27.00	26.50
1914	11.10	11.00	"	"	"	10.90	10.80	"	"
Havre { 1915	28.75	29.00	30.25	29.75	28.75	27.25	25.50	24.50	"
1914	11.30	11.20	"	11.00	10.80	"	"	—	10.70
Byg 2r { 1915	27.75	27.00	26.00	"	25.50	24.50	24.00	23.50	23.00
1914	12.40	12.20	"	12.00	11.80	"	"	"	"
— 6r { 1915	27.75	27.00	26.00	"	—	—	—	—	—
1914	12.00	"	"	"	11.00	"	"	"	12.00
Hvedeklid, grove { københavns. { 1915	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1914	11.70	11.00	11.40	"	11.30	11.20	"	"	11.50
fremmede { 1915	24.00	"	23.75	24.00	"	23.50	22.00	21.00	"
1914	11.50	"	"	"	"	"	"	"	"
Rugklid, københ. { grove { 1915	24.00	23.00	24.00	"	"	17.50	²⁾	²⁾	²⁾
1914	10.00	"	"	"	9.75	"	9.30	"	"
fine { 1915	22.00	"	"	"	"	17.50	²⁾	²⁾	²⁾
1914	9.00	8.70	"	"	8.50	"	"	"	"
Hørfrøkager, prima, { 1915	27.00	"	"	"	"	—	24.00	"	25.50
københavnske .. { 1914	13.50	"	"	12.00	13.30	"	13.00	"	13.20
Soyakager, prima, { 1915	24.00	23.75	"	23.50	23.00	21.00	19.00	18.25	19.50
københavnske .. { 1914	13.50	13.35	13.00	13.35	12.80	"	"	12.70	"
Rapskager, prima, { 1915	—	—	—	—	—	—	—	—	—
københavnske .. { 1914	12.50	"	12.20	"	"	"	12.00	"	11.75
Solsikke., prima, { 1915	—	—	—	—	—	—	—	—	—
tynde, russiske . { 1914	12.40	"	12.30	12.10	11.90	"	12.00	"	12.20
Bomuldsfrøk., prm. { 1915	21.75	21.00	20.75	21.00	"	19.25	18.00	17.50	18.00
afsk., fra New Orl. { 1914	13.00	"	"	13.50	"	"	"	"	"
Majs, prima, kon- { 1915	24.25	—	—	23.85	23.00	22.50	20.50	18.70	20.20
troll., La Plata .. { 1914	10.50	10.40	"	10.00	"	"	10.50	10.35	10.70

¹⁾ amerikansk. ²⁾ Maksimalpris.

" betyder, at Noteringen er uforandret.

— betyder, at ingen Notering fandt Sted.

udefra¹⁾. Ganske vist var Indførselen i Januar—Marts 1915²⁾ meget betydelig og større end i Fjor, men vi har dog endnu i Tidsrummet August 1914—Marts 1915 langt fra faaet de samme Mængder af Korn og Foderstoffer ind som i de tilsvarende Maaneder i Fjor; jfr. nedenstaaende Oversigt:

Indførsel af	August 1914 — Marts 1915	August 1913 — Marts 1914
	Mill. kg	Mill. kg
Hvede og Hvedemel	99.8	137.1
Rug og Rugmel	55.5	175.2
Havre og Byg	63.4	89.9
Majs	300.8	229.7
Hvedeklid	13.2	34.1
Oliekager	358.3	439.4
Tilsammen	891.0	1 105.4

I August—December 1914 var der et Underskud i den samlede Importmængde af disse Varer paa næsten 400 Mill. kg, ved Udgangen af Marts var Underskudet bragt ned til 214½ Mill. kg, et dog stadig meget betydeligt Kvantum, især under Hensyn til vor egen meget ringe Høst (jfr. nedenfor under Landbruget).

Af de Foranstaltninger, der iøvrigt i Løbet af de to Maaneder er foretagne til Regulering af Pris paa og Forsyning med Korn og Foderstoffer skal følgende anføres.

Den 11½ udstedte Indenrigsministeriet Bekendtgørelse om, at Kontrakter m. m. vedrørende udenlandsk Byg, Majs og Bomuldsfrøkager skulde indsendes til Ministeriet. De i Følge disse Kontrakter købte Partier af de nævnte Varer maa indtil anden Bestemmelse træffes ikke sælges til Udlandet, ej heller maa Leveringen opsættes m. v.

Under 16½ meddelte Indenrigsministeriet, at den lovede (S. 99) Ombytning af Rug med Majs nu kunde finde Sted. Begyndelsen skulde ske med de vestjydske Amter. Foruden de ca. 7 000 Tons Majs, der oprindelig var til Disposition til dette Formaal, sikrede Staten sig yderligere ca. 10 000 Tons. Det viste sig, at de Indkøb af Rug, det var paalagt Amtmændene at foretage (S. 99), stærkt fremmedes ved, at de paagældende Ejere af Rug kunde faa

¹⁾ Jfr. Grosserer H. Gjessing i „Børsen“ for 21½ og 22½ 1915.

²⁾ Se Statistiske Efterretninger, Nr. 5 og 8, 1915.

Majs til Gengæld for den Rug de maatte aflevere¹⁾. — Den ²¹/₂ paabødes det, at Rødkløverfrø ikke maatte udleveres, men skulde forblive paa Oplagsstedet, hvorhos Meddelelse om Lagrenes Størrelse og de indgaaede Kontrakter skulde indsendes til Landbrugsministeriet. Den ³/₃ ophævedes Paabudet, da der efter de indkomne Oplysninger skønnedes at være det fornødne til Landets Forbrug. — Den ⁸/₃ udsendte Indenrigsministeriet Bekendtgørelse om, at 100 kg Rug ikke maatte sigtes finere end at der blev 64 kg Mel tjenlig til Brød ud deraf. Det tilsvarende Tal for Hveden fastsattes til 68 kg. Samtidig fastsattes en Maximalpris paa Rug- og Hvedeklid til 17 Kr. pr. 100 kg. — Ved Bekendtgørelse af ¹⁵/₃ udbødes af de ca. 200 000 Sække amerikansk Hvedemel (til en Værdi af 5 å 6 Mill. Kr.), Staten havde overtaget (S. 102), de 60 000 Sække til en Pris af 34 Kr. pr. 100 kg. Ved Videreforhandling af dette Mel, der skal aftages i Partier paa mindst 50 000 kg²⁾, maa der beregnes en Forhandlerfortjeneste af højst 75 Øre pr. 100 kg. — Den ³¹/₃ meddeles det, at Forbudet mod Opfodring af Rug ogsaa gælder grøn Rug, hvorfra der dog kan gøres Undtagelse for den Rug, der er bestemt til at opfodres grøn.

Af større Betydning har de for Spiritus- og Ølindustrien fastsatte Indskrænkninger været. Under ²⁵/₂ forbød Indenrigsministeriet, at der maatte anvendes Rug, Hvede, Boghvede, Kartoffler samt indenlandsk Byg til Fremstilling af Spiritus m. v. Det var i Forvejen forbudt at anvende indenlandsk Rug. I Prisreguleringskommissionens Indstilling om Forbudet oplyses det, at der til Spiritus- og Gærfabrikationen her i Landet anvendes 47 100 Tons Produkter, anvendelige til Mennesker og Husdyr, hvoraf 27 600 Tons Majs, 9 800 Tons Malt, 4 100 Tons Rug, 2 100 Tons Kartoffler og 3 500 Tons forskellige Produkter. For ikke at standse denne betydelige Industri kan Prisreguleringskommissionen ikke anbefale, at der udstedes Forbud mod til Spiritusfabrikationen at benytte saadanne Foderstoffer

¹⁾ Det oplyses i. Eks. (Berlingske Tidende ²⁰/₂ 1915) at i Ringkøbing Amt, der havde faaet paalignet ca. 850 Tons Rug, var der tilbudt ca. 1 400 Tons, medens Ribe Amt, hvorfra der var beregnet en Levering af 900 Tons, var oppe paa 1 000 Tons osv.

²⁾ Efter ¹⁰/₄ 10 000 kg.

som f. Eks. Byg og Majs, der kun i forholdsvis ringe Omfang anvendes her i Landet til Menneskeføde. Desuden maatte naturligvis den for Brødfabrikationen uundværlige Gær (Biprodukt fra Spiritusfabrikationen) kunne tilvejebringes. Ved De danske Spritfabrikers Generalforsamling¹ meddelte Gehejmekonferensraad Hagemann, at af den her til Landet indførte Majs anvendes 6.56 pCt. i Gær- og Spritfabrikker; for den indførte og her i Landet avlede Bygs Vedkommende bliver Tallet 1.92 pCt., medens det for Rug og Kartofler andrager henholdsvis 0.82 og 0.30 pCt. Rugen anvendes udelukkende til Gærfabrikation og er nødvendig herfor. Desuden er (jfr. ogsaa Prisreguleringskommissionens Indstilling) Affaldsproduktet: Bærmefoder et værdifuldt Foderstof, hvoraf der udvindes 190 Mill. l om Aaret eller Bærmefoder til 25 000 Køer. — Ved Bekendtgørelse af $\frac{25}{3}$ forbødes det Bryggerierne til Brug ved Frembringelse af skattepligtig Øl at anvende indenlandsk Byg (ud over hvad de allerede havde paa Lager). Bryggeriernes Forbrug af Byg i 1913 udgjorde godt 40 000 Tons i alt (31 000 Tons Malt).

Den $\frac{21}{3}$ afholdtes i København et Møde mellem Københavns Prisreguleringskommission og de tilsvarende Kommissioner i de sjællandske Købstæder om at udvide den Overenskomst, der er truffet mellem København-Frederiksberg og Staten angaaende Rugforsyning af Statens Lagre og Maximalpris paa Rugbrød (S. 102). Ministeriet har derefter den $\frac{9}{4}$ fastsat, at Rugbrødsbagerne paa Sjælland — efter de stedlige Prisreguleringskommissioners Rekvisition — kan faa Rug fra Statens Lagre til $23\frac{1}{2}$ Kr. pr. 100 kg, saaledes at Kommissionerne paaser, at Rugbrødsprisen holdes indenfor en passende Begrænsning. Desuden kan disse Kommuner, ligesom Hovedstaden, erholde Rug fra Staten til en Pris af $21\frac{1}{2}$ Kr. pr. 100 kg.

Sluttelig skal det meddeles, at det ved Anmærkning paa Finanslov (og Tillægsbevillingslov) er vedtaget, at Staten vil kunne anlægge sin Kassebeholdning delvis i Varer. I den Anledning oplyste Finansministeren den $\frac{19}{3}$ i Landstinget, at Staten har indkøbt for 11.7 Mill. Kr. Korn (herunder Majs) og for 6.8 Mill. Kr. Mel.

¹) Politiken for $\frac{2}{3}$ 1915.

Tabel VIII. Mel og Grynmarkedet (Noteringer efter Ugeskrift for Landmænd).

Priserne er i Kr. pr. 100 kg	Februar				Marts				
	1. Uge	2. Uge	3. Uge	4. Uge	1. Uge	2. Uge	3. Uge	4. Uge	5. Uge
Prima amerik. { 1915	35.00	36.00	"	"	"	"	"	"	"
Flormel { 1914	24.00	"	"	"	"	"	"	"	"
Bagerimel { 1915	34.00	"	"	"	"	"	"	"	"
{ 1914	22.25	"	22.00	"	"	"	"	"	"
Flormel { 1915	31.00	"	"	"	"	"	"	"	"
{ 1914	19.50	"	"	"	"	"	"	"	"
Sigtet Rugmel . . { 1915	35.50	"	"	"	"	"	"	"	"
{ 1914	17.00	"	"	"	"	"	"	"	"
Ungarsk Hvede- { 1915	44.00	"	"	"	"	"	"	"	"
mel { 1914	32.50	"	33.50	"	"	"	34.50	"	"
Ris { 1915	53.00	"	"	"	"	55.00	"	"	"
{ 1914	42.00	"	"	"	"	"	"	"	"
Sagogryn { 1915	47.00	50.00	"	"	"	57.00	"	"	"
{ 1914	34.00	"	33.00	"	"	"	"	"	"
Semoulegræn . . { 1915	37.00	38.00	"	"	"	"	"	"	"
{ 1914	27.00	"	"	"	"	"	"	"	"
Byggryn { 1915	42.00	"	"	"	"	39.00	"	"	"
{ 1914	22.00	"	21.50	"	"	"	"	"	"
Havregryn { 1915	50.00	"	"	"	"	52.00	"	"	"
{ 1914	25.50	"	25.00	"	"	"	"	"	"
Ægte skotske { 1915	49.00	49.50	"	"	"	51.00	"	"	"
Havregryn . . . { 1914	33.00	"	31.00	"	"	"	"	"	"

" betyder, at Noteringen er uforandret.

Den tidligere (S. 104) omtalte Ordning med Slagteriernes Levering af Svinefedt, hvorefter 30 pCt. skulde forbeholdes Hjemmemarkedet, synes nu at have bragt ordnede Forhold paa dette Omraade¹⁾. Landets ugentlige Produktion angives til 200 000 kg, hvoraf altsaa 140 000 kg maa udføres. Af de øvrige 60 000 kg er $\frac{1}{5}$ (12 000 kg) forbeholdt Hovedstaden. Slagterierne leverer Detaillisterne

¹⁾ Det meddeles dog ^{15/4}, at det stadig var vanskeligt at faa Krydderfedt; det overvejes derfor at sætte Maximalpris ogsaa paa denne Vare, hvis Pris er stadigt stigende.

Fedt til 150 Øre pr. kg, hvorefter de saa indenfor Maximalprisen har en Fortjeneste af 10 Øre pr. kg (Maksimalpris: 160 Øre pr. kg).

Den $27/3$ fastsattes endvidere Maximalpris for Svin. Allerede den $9/3$ var der bleven udstedt Forbud mod Udførsel her fra Landet af levende Svin, et for saa vidt opsigtsvækkende Forbud, som Udførselen af levende Svin her fra Landet under normale Forhold er forsvindende, fordi Svinene udføres gennem Andelsslagterierne. Der fremkom da ogsaa samtidig Meddelelse¹⁾ om, at Andelsslagterileverandørerne i ikke ringe Udstrækning og i Modstrid med Slagterivedtægterne solgte deres Svin til private Opkøbere, særlig tyske, der betalte meget høje Priser. Rent bortset fra — som det er blevet fremhævet — at en saadan Trafik maatte stride imod Forudsætningerne for Frigivelsen af Foderstoffer i England til vort Landbrug, hvis gamle, solide Kunde England er, maatte naturligvis slig Rovdrift af vor Svinebestand i og for sig være en alvorlig Fare. Det viste sig nemlig²⁾ ved en Tælling som Andelsslagterierne lod afholde, at paa Sjælland var ved Begyndelsen af Marts Antallet af Søer formindsket med 35 pCt. siden den almindelige Kreaturtælling i 1914, Antallet af Grise med 20 pCt. Den Landbrugsministeriet tilkommende Ret til at tillade Udførsel af slagtede Dyr her fra Landet anvendtes saa -- efter at Udførselen af levende Svin som nævnt var forbudt $9/3$ — ved Bekendtgørelse af $25/3$ til at paabyde, at Udførselen af slagtede Svin alene kunde finde Sted fra en Række nærmere angivne Eksportslagterier. Samtidig forbød Indenrigsministeriet Nedslagting af synlig drægtige Søer samt Svin, der vejer under 65 kg levende Vægt. Endvidere fastsattes Maximalpris, der af et nedsat Udvalg skulde beregnes efter Noteringerne i England, normalt en Gang om Ugen, men i øvrigt naar det var nødvendigt. Maximalpris fastsattes den $27/3$ og den $31/3$, sidstnævnte Dag for slagtede Svin uden Hoved og Fødder til 150 Øre pr. kg slagtet Vægt, med Hoved og Fødder 142 Øre. Den fornødne Forsyning af Hjemmemarkedet til den fastsatte Maximalpris maa naturligvis og-

¹⁾ Se f. Eks. Berlingske Tidende $11/3$, Politikens Interview med Landstingsmand, Konsul Nørgaard $12/3$ og samme Blads Handels-Tidende for $28/3$ 1915. ²⁾ Social-Demokraten $24/3$ 1915.

saa her blive et Spørgsmaal af Betydning; der har været klaget over, at Tilførselen til Hovedstaden ikke dækkede Forbruget, bl. a. fordi Forbudet ikke omfattede røget Flæsk og der gennem store Opkøb til Røgning og derpaa følgende Eksport berøvedes Hjemmemarkedet de fornødne Kvanta¹⁾. Man har taget Spørgsmaalet om en Udvidelse af Udførselsforbudet under Overvejelse, samtidig med at det ovenfor omtalte Udvalg har forlangt en større Tilførsel fra Slagterierne til Hovedstaden (ialt 4 000 Stkr. Svinekroppe pr. Uge).

Endelig har Læderet (S. 104) tiltrukket sig megen Opmærksomhed. De udstedte Udførselsforbud mod Huder og Skind har ikke forhindret en stadig Prisstigning for disse Varer, og Skomager- og Sadelmagerlavene har ansøgt om Maximalpris. Den ²³/₃ meddelte Københavns Skotøjsfabrikanter Skomagerlavet og Skotøjshandlerforeningen, at de saa sig nødsaget til yderligere at forhøje Priserne, og motiverede dette med, at hverken Udførselsforbudet mod Huder og Læder eller Kontrollen med Udførsel af Skotøj har haft nogen praktisk Betydning, da Læder alligevel som Sadelmagerarbejde eksporteres i store Masser²⁾. Imidlertid udstedtes ²⁶/₃ Forbud med Udførsel af Læderdrivremme og Sadelmagerarbejde, ved hvis Fremstilling Arbejdslønnen ikke efter Justitsministeriets Skøn udgør mindst 30 pCt. af det dertil anvendte Læders Værdi. Endvidere bekendtgjorde Justitsministeriet ³¹/₃, at Udførsel af Fodtøj eller Sadelmagerarbejde kun kan finde Sted efter at Ministeriet har skønnet over, om de om Udførselstilladelse fremsatte Begæringer er forenelige med Hjemmemarkedets Tarv. — Baade Tilførslerne af Raaproductet og den fuldt færdige Vare her til Landet er væsentligt formindsket³⁾, samtidig med at en ikke ringe Eksport — baade af Skotøj og Sadelmagerarbejde — har fundet Sted. En Prisstigning har da været uundgaaelig, ogsaa fordi der er blevet spekuleret i Huder. Prisstigningen paa disse er dog ikke overvældende.

¹⁾ Berlingske Tidende ¹³/₄ 1915, jfr. dog Politikens Interview ¹⁷/₄ med Konsul Nørgaard, der benægtede Muligheden af, at noget Flæsk kunde komme uden om Udførselsforbudet. ²⁾ Denne Henvi-
sing til Sadelmagerarbejdet som det, der egentlig var Skyld i Misæren, fremkaldte et meget skarpt Tilsvær af Sadelmagerforbundets Formand, Hr. J. P. Jönson, i Social-Demokraten for ²⁵/₃, med Replik af Skotøjsfabrikanternes Formand, Hr. Jacob, i Nationaltidende for ²⁷/₃ 1915.
³⁾ Jfr. Statistiske Efterretninger 1915, Nr. 5.

Tab. IX. Bevægelsen i Detailpriserne fra Krigens Begyndelse.

Hovedstaden	Enhed	Juli 1914	Okt. 1914	Jan. 1915	Febr. 1915	Marts 1915
		Øre	Øre	Øre	Øre	Øre
Rugbrød, ublandet Mel	4 kg	60	89	93	93	93
— blandet Mel	—	—	77	77	83	79
Sigtebrød	kg	26	27	36	36	42
Franskbrød	—	35	—	48	48	49
Flormel, bedste danske	—	—	—	33	35	36
Rugmel	—	26	38	—	—	—
Hvedemel (amerik. Flormel)	—	34	38	—	—	—
Byggryn	—	27	36	41	50	51
Havregryn, danske	—	38	48	60	66	70
Boghvedegryn	—	42	—	62	67	73
Semoulegræn	—	38	—	47	48	49
Risengryn, Java	—	64	89	63	64	65
Sagogryn, Tapioca fine	—	40	—	50	52	53
Gule Ærter, Victoria, afsk.	—	42	79	77	81	81
Hugget Melis Nr. 1	—	44	47	47	47	47
Stødt — —	—	42	45	41	41	41
Farin, lyst	—	34	37	36	36	36
Kaffe, Santosblanding (billigste).	—	230	—	221	221	224
The, alm. Kongo —	—	400	540	415	420	423
Tørrede amerik. Æbler, ringede.	—	110	—	116	116	116
Friske — —	—	—	—	60	63	63
Tørrede Abricoser	—	108	—	147	146	146
Svedsker med Sten	—	103	—	128	131	130
Hvidtøl, prima	$\frac{1}{4}$ Fl.	11	—	11	11	11
Bajersk Øl	$\frac{1}{2}$ —	13	—	13	13	13
Smør, lurmærket { laveste Pris	kg	225	245	280	274	253
— { højeste —	—	237	258	290	281	262
Margarine { laveste —	—	100	115	132	131	131
— { højeste —	—	142	163	165	166	166
Vegetabilimargarine, Oma	—	122	—	144	144	144
Æg, nylagte danske	Snes	145	267	319	274	218
Æg, præservede	—	—	—	200	189	169
Sød Mælk	Liter	19	—	20	21	21
Skummet Mælk	—	10	—	8	9	9
Oksekød (Forkød) { laveste Pris	kg	110	110	109	114	115
— { højeste —	—	120	120	127	131	133
Kalvekød (Forkød) { laveste Pris	—	115	115	116	119	121
— { højeste —	—	150	150	138	141	141
Fersk Svinebov	—	115	120	130	134	139
Mørbrad	—	215	166	195	194	198
Røget, benløs Skinke	—	205	—	204	203	209
Svinefedt, krydret dansk	—	130	165	195	183	189
Ferske Sild, middelstore	Snes	113	—	76	71	71
Torsk —	kg	—	—	72	67	65
Rødspætter —	—	145	—	147	139	135

Tabel IX. (Fortsat.)

Hovedstaden	Enhed	Juli 1914	Okt. 1914	Jan. 1915	Febr. 1915	Marts 1915
		Øre	Øre	Øre	Øre	Øre
Klipfisk, Middelkvalitet	kg	75	—	85	85	86
Hvidkaal, middelstort Hoved ..	Stk.	—	—	17	25	34
Gulerødder	kg	—	—	10	11	12
Kartofler i større Partier	—	—	6	9	10	11
— finere i mindre Partier	—	—	—	14	15	16
Køkkensalt, alm.	—	10	—	10	10	10
Petroleum, Water White	Liter	18	21	20	20	20
Skotske Nøddekul	hl	180	—	245	279	340
Knuste Gasværkskoks	—	135	150	165	184	220

En Kohud f. Eks. kostede ved Hudeauktionerne i Kjøbenhavn i December 134—142 Øre pr. kg, i Marts 158—170 Øre, og der solgtes ved disse Auktioner i Januar 10 400 Huder, i Februar 12 200 og i Marts 11 000 foruden Kalve- og Faareskind, saa nogen egentlig Mangel har der ikke været¹⁾. Men den ene Part skyder Skylden paa den anden, og det, at Aarsagerne saaledes er at søge flere Steder, gør naturligvis en Regulering af Forholdet vanskeligere.

Sluttelig skal man med Hensyn til Bevægelserne i Detailpriserne henvise til Tabel IX. Naar bortses fra de Varer (Smør og Æg), der paa Grund af Aarstiden falder i Pris, har Stigningen for de allerfleste Varer fortsat sig.

Landbruget.

En almindelig Oversigt over de 5 første Krigsmaaneders Indflydelse paa Landbrugets økonomiske og andre Forhold er givet i Lensbaron Rosenkrantz' foran aftrykte Foredrag²⁾, hvortil der skal henvises.

¹⁾ Jfr. i det hele Politikens Interview den 2/4 med Fabrikant Jacob, Hofsadelmager Petersen, Direktør Max Ballin og Departementschef Schrøder.

²⁾ Nationaløkonomisk Tidsskrift, 1915, Side 148.

Til Oversigten foran Side 107 om Udførselen af forskellige Landbrugs-Varer skal endnu føjes følgende Tal:

		Jan.—Juli		Aug.—Decbr.	
Udførsel af		1914	1913	1914	1913
Æg	Mill. { Friske.....	10.21	10.15	6.23	6.15
	Snese { Præserv.....	1.02	2.13	5.40	4.29
Levende Hornkvæg Stkr.		89 191	91 022	89 667 ¹⁾	51 940 ¹⁾
Kød af Hornkvæg... Mill. kg		7.84	9.27	9.44	5.81
Sukker ²⁾		9.8	17.1	36.4	28.7

I hvilken Grad den meget tarvelige Høst i 1914 mange Steder maa have forøget Vanskelighederne for Landbruget, faar man en Forestilling om gennem den nu foreliggende endelige Opgørelse af Høstudbyttet i 1914:

Høstudbyttet i 1914 og 1913.

1 000 Tons	1914	1913	1 000 Tons	1914	1913
Hvede.....	157	182	Sukkerroer	967	930
Rug.....	285	434	Cikorierødder	23	21
Byg.....	494	594	Kartofler.....	946	1 072
Havre.....	681	824	Gulerødder.....	236	232
Blandsæd.....	324	386	Runkelroer.....	4 732	4 549
Boghvede.....	2	2	Kaalroer.....	4 190	5 137
Bælgsæd.....	6	7	Turnips.....	2 448	2 928
Tilsammen... 1949	2 429		Tilsammen... 12 552	13 918	

Bortset fra Sukkerroer og Cikorierødder havde altsaa den samlede Høst af Korn og Rodfrugter i 1914 en Vægt af 14 501 000 t mod 16 347 000 t i 1913, altsaa i 1914 en Nedgang paa 1 846 000 t. Den største Nedgang viser Rugen, idet Udbyttet af denne Kornsort i 1914 gav 149 Mill. kg mindre end i 1913. Sammenholdes Tallene i ovenstaaende Oversigt med Oplysningerne om Indførsel S. 252, vil det ses, at der for Rugens Vedkommende til denne Nedgang i Høstudbyttet kommer en Indførselsnedgang paa 120 Mill. kg, altsaa en samlet Formindskelse paa 269 Mill. kg, der i det hele dækkes af Fodringsforbudet, idet det kan beregnes (jfr. foran S. 163 i Forbindelse med de nu officielt foreliggende Tal om Høstudbyttet), at der af et samlet Normal-Forbrug til Kreaturerne paa

¹⁾ Indførselen til Forbrug eller Genudførsel udgjorde i 1914: 20 499 Stkr. mere end i 1913. Angaaende Ind- og Udførselen af Huder, se Statistiske Efterretninger 1915, Nr. 5.

²⁾ Henholdsvis Jan.—Juni og Juli—Decbr.

Tabel X. Den københavnske Notering paa Smør og Æg samt
jydske og fyenske Andelsslagteriernes Notering paa Flæsk.

	Februar				Marts			
	1. Uge	2. Uge	3. Uge	4. Uge	1. Uge	2. Uge	3. Uge	4. Uge
Kjøbenhavns Smørnotering								
Kr. pr. 50 kg netto { 1915	126	122	118	"	121	128	"	125
{ 1914	105	103	104	106	"	104	"	"
Kjøbenhavns Ægnotering								
Øre pr. kg leveret { 1915	165	145	140	"	150	145	125	122
{ 1914	125	"	"	112	96	94	100	"
Andelsslagteriernes Flæske- Notering								
Øre pr. kg 1. Kl. { 1915	118	120	"	128	"	130	130	134
{ 1914	102	"	98	"	"	"	"	"

" betyder, at Noteringen er uforandret.

400 Mill. kg indtil Fodringsforbudet effektivt traadte i Kraft opfodredes 100 Mill. kg, medens 60 Mill. fragaar til Smaasæd, Svind og Saa-Korn, saaledes at der altsaa resterer ca. 240 Mill. kg. For Hveden var der en samlet Nedgang paa ca. 60 Mill. kg, der ogsaa afbalanceres af Fodringsforbudet. Men til Gengæld maa naturligvis disse Kornsorter erstattes som Foder (jfr. Stigningen i Majsindførselen), selv om der ikke kræves ganske de normale Fodermængder paa Grund af Indskrænkninger i Husdyrbestanden (Bortsalg) og Indskrænkninger i Rationerne. Det kan i denne Sammenhæng anføres, at der har fundet en betydelig Reduktion Sted i Svineholdet (jfr. foran S. 256), at der af Kreaturer (S. 156) i 1914 udførtes 44 000 Stkr. mere end i 1913 samt endelig, at Forbruget af Kraftfoder¹⁾ til Kreaturerne Maaned for Maaned Vinteren igennem er bleven formindsket, saaledes at Reduktionen i Januar Maaned for Hestenes Vedkommende nærmede sig 20 pCt. og for Hornkvæget og Svinene udgjorde omkring 15 pCt. Angaaende Spørgsmaalene om Korn og Foderstoffer samt om Svinene, se under Afsnittet Prisregulering og Priser.

¹⁾ Statistiske Efterretninger, 1915, Nr. 6.

Tabel XI. Kreaturmarkedet ved Københavns Kvægtorvs
Noteringsudvalg.

pr. 50 kg slagtet Vægt med tilhørende Slag- teriaffald		Februar				Marts			
		1. Uge	2. Uge	3. Uge	4. Uge	1. Uge	2. Uge	3. Uge	4. Uge
Kvier og Stude		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1. Kvalitet	{ 1915	67	68	67	66	"	68	70	71
	{ 1914	57	59	"	"	"	57	"	"
2. —	{ 1915	56	57	56	55	"	58	60	"
	{ 1914	45	47	"	"	46	"	"	"
3. —	{ 1915	48	50	"	"	"	54	56	"
	{ 1914	41	43	"	"	"	"	"	"
Unge Køer									
1. Kvalitet	{ 1915	61	63	"	"	"	65	66	68
	{ 1914	50	52	"	"	51	"	"	"
2. Kvalitet	{ 1915	50	52	51	"	"	56	58	"
	{ 1914	43	45	44	"	"	"	"	"
Ældre Køer									
1. Kvalitet	{ 1915	54	55	53	"	52	56	58	"
	{ 1914	47	"	"	"	46	45	"	44
2. —	{ 1915	48	49	48	"	45	48	50	"
	{ 1914	42	"	"	"	"	"	"	40
3. —	{ 1915	38	41	"	"	39	41	43	"
	{ 1914	35	"	"	"	34	"	"	32
Kalve									
1. Kvalitet	{ 1915	74	"	"	"	76	81	83	84
	{ 1914	65	68	"	67	65	64	"	66
2. —	{ 1915	55	57	56	"	58	62	64	65
	{ 1914	53	55	"	53	51	"	"	53
3. —	{ 1915	48	50	50	"	51	54	56	"
	{ 1914	49	51	"	49	47	"	"	49
Lam									
1. Kvalitet	{ 1915	—	—	—	—	—	—	—	—
	{ 1914	—	—	—	—	—	—	—	—
2. —	{ 1915	—	—	—	—	—	—	—	—
	{ 1914	—	—	—	—	—	—	—	—
Tyre pr. 50 kg lev. Vægt									
1. Kvalitet	{ 1915	33	36	"	"	35	37	38	"
	{ 1914	30	"	"	"	"	29	"	28
2. —	{ 1915	30	32	"	"	"	33	34	"
	{ 1914	28	"	"	"	"	"	"	27
3. —	{ 1915	27	—	29	"	"	30	"	"
	{ 1914	25	"	"	"	"	"	"	24

" betyder, at Noteringen er uforandret.

— betyder, at ingen Notering har fundet Sted.

Den ²⁵/₂ nedsatte Landbrugsministeriet et Udvalg med Prof. Westermann som Formand, hvilket Udvalg skulde fremkomme med Indstilling overfor Landbrugsministeriet om, hvad der maatte kunne gøres for at hjælpe og vejlede Landbruget under de nuværende usikre Forhold, og Ministeriet har særlig ønsket undersøgt, om der var Anledning for Staten til at medvirke ved Landbrugets Forsyning med Kunstgødning, Saasæd, Frø m. v. — Det meget betydningsfulde Spørgsmaal om Saasæd synes Landbrugsorganisationerne selv at have kunnet klare. I Cirkulære af ²⁹/₃ udtaler Indenrigsministeriet, at der antagelig findes den fornødne Saasæd her i Landet, men at de nuværende høje Priser maaske kan gøre det vanskeligt for de smaa Landbrugere at komme i Besiddelse af den fornødne Saasæd. Cirkulæret tilraader da Amtsraadene at stille sig velvilligt overfor de Sogneraad, der begærer Amtsraadets Samtykke til at stifte Laan for at kunne hjælpe saadanne smaa Landbrugere ved at garantere for den Saasæd, disse køber. I øvrigt har Udvalget udsendt en Række Raad angaaende Benyttelsen af Jorden og de Foranstaltninger, der bør træffes for at bringe det mest mulige ud heraf¹⁾ — dels ved Benyttelse af Brakjorden, dels ved intensivere Arbejde. Der tilraades Dyrkning af Roer („Det gælder i Aar mere end nogensinde at indrette sig efter en stor Roebeholdning og at Roemarken bliver passet mønsterværdigt“), af Kartofler og af Korn, samt at der skulde tilstræbes en Forøgelse af Kornarealet paa 100 000—200 000 Tdr. Ld.

Spørgsmaalet om de fremmede Landbrugsarbejdere (S. 109) behandledes ved en Forespørgsel i Folketinget ¹¹/₃ med Folketingsmand Bresemann som Ordfører. Det fremgaar af Ordførerens Foredrag, at der fra Arbejdsanvisningsdirektoratet var sket Henvendelse til Landsudvalget for Anvendelse af fremmede Arbejdere angaaende Forsøg paa at erstatte de fremmede Arbejdere med danske. Landsudvalget synes ikke at have været særlig ivrig for en saadan Ordning — bl. a. vist af Frygt for Løn- og andre

¹⁾ Se f. Eks. Ugeskrift for Landmænd, 1915, S. 189. — Et Flyveskrift af Jens Warming: Krigen og Landbruget giver en Række værdifulde Enkeltheder til Bedømmelse af Landbrugets nuværende og fremtidige Betingelser.

Vanskeligheder med de danske Arbejdere¹⁾. Imidlertid lovede Indenrigsministeren at nedsætte et Udvalg til at undersøge Spørgsmaalet nærmere. Dette Udvalg nedsattes $\frac{7}{4}$ med Arbejdsanvisningsdir. Jensen-Sønderup som Formand. Der foreligger Meddelelse om, at der mellem Arbejdsmændenes Arbejdsløshedskasse og Foreningen af Sukkerroedyrkere i Vestsjælland er sluttet Overenskomst om Lugning af et Sukkerroeareal. Baade for Modarbejdelsen af Byernes Arbejdsløshed og for et muligt større Udbytte i Landbruget ved et omhyggeligere Arbejde er det at haabe, at dette Forsøg maa falde gunstigt ud og blive efterfulgt af andre²⁾. I øvrigt har Indenrigsministeriet i Cirkulære af $\frac{23}{3}$ meddelt Amtmændene, at de (S. 109) nævnte gamle Forordninger om Naboernes Pligt til at yde Hjælp ved Driften af de indkaldte Soldaters Landejendomme stadig var i Kraft og skulde bringes i Anvendelse, hvis de frivillige Foranstaltninger, der er iværksatte, ikke skulde slaa til. Desuden har Overkommandoen bestemt, at de til Sikringsstyrken indkaldte selvstændige Landbrugere, hvis Nærværelse i Saatiden er paatrængende nødvendig, kan faa Orlov³⁾ i 2 à 3 Uger i Tiden fra $\frac{8}{4}$ til $\frac{15}{5}$. Desuden er der givet Ordre til, at det kan tillades Soldaterne at deltage — eventuelt mod Betaling — i Markarbejdet hos Kvarterværterne.

Sluttelig skal det nævnes, at der ikke i Rigsdagen opnaaedes Enighed om Lovforslaget om en overordentlig Kapiteltakst for 1914 (S. 112), hvorfor Forslaget bortfaldt. Landbrugsministeren har dog $\frac{13}{4}$ i Folketinget fremsat Forslag om Tillæg til Tiendeaflønningsloven. I Overensstemmelse med, hvad alle Partier var enige om i Fællesudvalget om Kapitelstaksterne, gaar Forslaget ud paa, at at der af Statskassen gives en Erstatning til de Tiende-

¹⁾ I et Foredrag i Dansk Forening for Socialpolitik udtalte Landstingsmand Sonne sig meget sympatisk over for Tanken om Anvendelsen af danske Arbejdere i Roemarken (se f. Eks. Nationaltidende $\frac{11}{3}$ 1915).

²⁾ Berlingske Tidende $\frac{3}{4}$ 1915.

³⁾ Det kan i denne Forbindelse anføres, at den meget stærkt udbredte Epidemi af Mund- og Klovsyge, der i Øjeblikket hersker, især paa Øerne, i mange Tilfælde skyldes Soldaternes Færdsel, under Øvelser eller paa Orlov. Paa Foranledning af De samv. sjæll. Landboforeninger er der derfor paalagt Militæret at udvise Forsigtighed. Se ogsaa Landbrugsministeriets Bkg. af $\frac{7}{4}$ 1915.

ydere, som endnu ikke havde faaet afløst Tienden inden Nytaar 1914. Erstatningen svarer til Halvaarsydelsen fra den paagældende Ejendom, og Statens aarlige Udgift ved Forslaget beregnes til 450 000 Kr.

Haandværk og Industri samt Arbejdsmarkedet.

Selv om det endnu langt fra er muligt at danne sig et samlet Overblik over den danske Industris Kaar under Verdenskrigen, begynder man dog gennem de industrielle Aktieselskabers Driftsberetninger for 1914 m. v. at ane, hvorledes Billedet vil forme sig. Det vil da sikkert vise sig, at efter den første Standsning ved Krigens Udbrud, voldte Tilvejebringelsen af de fornødne Raastoffer, disses stærke Prisstigning, Vekselkursernes Stigning m. v. saa betydelige Vanskeligheder og Forstyrrelser, at Udbyttet sikkert faa Steder er bleven bedre og mange Steder tarveligere end i et normalt Aar. En genkommende Passus i Beretningerne er den, at man af Hensyn til Kunderne ikke har ment at kunne foretage de Prisforhøjelser paa Fabrikaterne, som Prisstigningen paa Materialer m. v. i og for sig nødvendiggjorde. Men naturligvis kan Forholdene være højst forskellige i de forskellige Industrier. Daarlignst stillede har utvivlsomt de Industrier været, der knytter sig til Byggevirkksomhed¹⁾, jfr. Tabel XII og XIII, da der, som disse Tabeller ogsaa viser, har været og stadig er saa godt som fuldkommen Stilstand i Byggeriet. Ogsaa Luksusindustri-erne har naturligvis lidt (jfr. f. Eks. Beretningen fra Den kgl. Porcelænsfabrik, der har lagt en Del af sin Produktion om og er gaaet over til Fremstilling af elektriske Artikler, en Industriegren som ellers Tyskland har domineret, men hvor der nu aabenbart er gode Muligheder, saaledes som

¹⁾ Ifølge Opgørelse fra Redaktionen af Industrieretningen var Murstensproduktionen i 1913: 532 Mill., men i 1914 kun 475 Mill. Stene. Paa de danske Kalksandstensfabrikker produceredes i 1913: 27.9, men i 1914 kun 22.6 Mill. Sten. Byggevirkksomheden lider naturligvis i det hele stærkt under de unormale Forhold. Bankerne er uvillige til at binde deres Midler i Byggelaan, og Kreditforeningsobligationernes lave Kurs medfører betydelige Tab ved Salget.

Tab. XII. Arbejdsløsheden blandt de organiserede Arbejdere.

		December		Januar ¹⁾		Marts ¹⁾	
		Antal Medl.	Arbløsheds %	Antal Medl.	Arbløsheds %	Antal Medl.	Arbløsheds %
Bygnings- og Møbel-industri.....	1914	24 500	36.5	25 000	43.5	25 400	34.5
	1913	24 400	28.1	24 100	37.0	24 600	11.2
Arbejdsmænd.....	1914	33 000	18.4	34 400	25.0	37 700	22.4
	1913	31 400	17.1	32 100	27.1	33 300	16.2
Fabrikfag m. v.....	1914	67 700	7.5	68 400	6.4	68 500	4.5
	1913	62 300	7.4	63 400	5.5	64 800	4.1
Tilsammen...	1914	125 200	16.1	127 800	18.4	131 600	15.5
	1913	118 100	14.3	119 600	17.5	122 700	8.8

det ogsaa fremgaar af Nordiske Kabel- og Traadfabrikkers Aarsberetning). Og enkelte Grene, som Garveri- og Konserverindustri, har, takket være Eksportmuligheder, haft meget blomstrende Tider. Ogsaa Skibsbygningsindustrien har, under Indflydelse af den stærke Hausse paa Fragtmarkedet mod Slutningen af det gamle Aar og fortsættende ind i det ny, haft en stor Tilgang paa Ordres, formentlig i Haab om de høje Fragters Stadighed. Men i øvrigt har Skibsbygningsindustrien (jfr. Burmeister & Wains Beretning) som i det hele den store Jernindustri lidt under Vanskelighed ved at skaffe Kul og Jern, og selv om der, som f. Eks. fra Nielsen & Winthers Værktøjsmaskinfabrik, meldes om en betydelig Eksport i 1914, har Forholdene i Jernindustrien sikkert i det hele været vanskelige. Ogsaa i Specialitetsfabrikkerne, der altsaa formentlig har klaret sig bedst, har der været klaget over Mangel paa øvet Arbejdskraft paa Grund af Indkaldelserne til Sikringsstyrken. Endelig har ogsaa Tekstilindustrien haft Vanskelighed ved at skaffe Farvestoffer fra Tyskland og Uld fra England. Paa den anden Side har der vel været ret betydelige Leverancer til militært Brug og vel ogsaa nogen Lettelse for Konkurrencen fra de krigsførende Lande. Angaaende Regule-

¹⁾ 1915 og 1914.

Tabel XIII. Arbejdsløsheden i enkelte Fag.

	Talte Med- lemmer	Arbejdsløshedsprocent			
		20 / 3 1915	20 / 3 1915	23 / 1 1915	24 / 10 1914
Bageri- og Konditoriarb.	2 529	9,0	9,5	9,0	11,8
Bryggeriarbejdere	3 924	1,0	2,8	1,4	2,9
Slagteriarbejdere	3 074	4,2	3,3	0,7	3,8
Tobaksarbejdere	6 012	2,7	4,8	10,1	9,9
Tekstilarbejdere	5 786	1,7	2,0	8,6	12,9
Skrædere	4 501	2,0	11,0	4,2	15,9
Skotøjsarbejdere	2 967	1,0	2,0	1,6	3,2
Murere	5 820	59,4	67,0	14,4	4,0
Hustømrere	4 143	33,8	35,2	13,2	2,8
Snedkere	7 071	22,8	30,4	14,6	13,5
Malere	4 481	38,5	53,4	9,1	20,0
Sadelmagere og Tapets.	1 493	0,7	11,0	6,5	19,2
Træindustriarbejdere	2 300	8,6	13,2	8,4	10,1
Blikkenslagere	1 083	16,6	15,1	3,9	4,6
Smede og Maskinarbejd.	12 852	1,0	3,8	5,1	5,9
Formere	1 447	5,7	9,3	9,2	13,5
Elektrikere	1 357	10,8	9,4	0,5	7,3
Papirindustriarbejdere . . .	1 138	0,5	0,1	1,0	2,2
Bogbindere	1 338	7,8	14,7	24,9	34,2
Typografer	3 911	7,0	10,7	10,0	13,4
Sømænd	—	—	0,0	0,0	10,0
Søfyrbødere	2 200	0,0	0,0	0,0	9,4
Jord- og Betonarbejdere	2 771	38,9	44,1	21,0	4,0
Fabrikarbejdere	1 508	3,1	4,9	3,2	2,8
Havnearbejdere	2 177	57,0	43,9	76,3	73,7

ringerne i Læderindustrien og de sig dertil knyttede Forhold, se foran S. 257.

Iøvrigt har det været meddelt, at de udfoldede Bestræbelser for at holde den danske Industri forsynet med de fornødne Raastoffer er bleven mødt med Forstaaelse af de engelske Myndigheder, ogsaa for saadanne Varers Vedkommende, for hvilke der ikke gælder Udførselsforbud her i Landet. Den engelske Udførselstilladelse er da givet paa Industriraadets Garanti.

De rolige Forhold paa Arbejdsmarkedet har i det hele bevaret sig. Af større Omfang har alene de københavnske Sadelmageres Strejke været. Den iværksattes $\frac{3}{4}$ og sluttedes $\frac{13}{4}$ og omfattede 600 mandlige og kvindelige Arbejdere. Af de store Beløb, der indtjentes i denne Industri, lykkedes det Arbejderne at indvinde en Del. De fik Minimal-lønnen forhøjet fra 48 til 53 Øre i Timen, Akkordlønsatserne noget forbedrede og Arbejdstiden nedsat fra 10 til $9\frac{1}{2}$ Timer. — De ved den tyske Blokadeerklæring fremkaldte Vanskeligheder med Søfolkene er omtalt nedenfor (S. 270). — Endelig kan det anføres, at den faste Voldgiftsret $\frac{27}{2}$ fældede en med ikke ringe Interesse imødeset Kændelse i Anledning af, at D. F. D. S., da Eksporten over Esbjerg standsede, havde ført Arbejderne ved Eksportbaadene til Aarhus for at anvende disse øvede Folk ved Lastningen af Baadene, der nu sendtes fra denne Havn. En Overenskomst med Arbejderne ved Aarhus Havn om ikke at antage Folk paa andre Vilkaar end de almindeligt gældende gjorde, at Retten maatte anse D. F. D. S. for uberettiget til, som sket var, at stille de overflyttede Esbjerg-Arbejdere bedre end Aarhus-Arbejderne. Men Retten tilføjede, at det havde været at vente, at Aarhus-Arbejderne „under Hensyn til den foreliggende ekstraordinære Situation og af naturlig Medfølelse med deres haardt ramte Kolleger i Esbjerg vilde have set noget bort fra Sagens juridiske Side“.

Handel (herunder Udførselsforbud) samt Samfærdsel.

Et Spørgsmaal, der vel ikke særlig angaar den foreliggende Krigssituation, men som dog under Hensyn til de økonomiske Muligheder, der nu eller senere maatte vise sig, har en betydelig Interesse i denne Sammenhæng, er Spørgsmaalet om Oprettelse af et Oplysningskontor for Næringsvejene. Børskonsulent Schovelin har afgivet en Beretning desangaaende paa Handelsministeriets Anmodning, og Spørgsmaalet debatteredes i Handels- og Kontoristforeningen $\frac{24}{3}$. Efter Handelsministerens Udtalelse paa dette Møde synes han nærmest at mene, at Initiativet burde udgaa fra Erhverslivet, der skulde skitsere en Plan for et saadant Kontor.

Siden Afslutningen af Listen (S. 118) om Udførselsforbud er følgende nye udstedte¹⁾:

Levende Svin, $\frac{9}{3}$.

Vævede Uldvarer, med Undtagelse af Gardin- og Møbelstoffer samt Possementmagerarbejde, $\frac{26}{2}$.

Læderdrivremme og alt Sadelmagerarbejde, ved hvis Fremstilling Arbejdslønnen ikke efter Justitsministeriets Skøn udgør mindst 30 pCt. af det dertil anvendte Læders Værdi, $\frac{26}{3}$.

Regulering af Udførselen af Fodtøj og Sadelmagerarbejde, $\frac{31}{3}$.

Cykleslanger og Cykledæk samt andre Varer, der hovedsagelig er fremstillet af Gummi, samt afvulkaniseret Gummi og Gummiaffald, $\frac{13}{2}$.

Svovlkis og Kobbererts samt Afbrændinger af disse, $\frac{13}{4}$.

Strikkemaskinnaale, $\frac{18}{3}$.

Sluttet $\frac{18}{4}$ 1915.

Ved Lov af $\frac{14}{4}$ er Lov om Betalingshenstand (S. 120) af $\frac{20}{8}$ 1914 forlænget til $\frac{15}{10}$ 1915.

Paa Fragtmarkedet har Stigningen naaet en Kulmination, saaledes som det ses af Tabel XIV. Hertil har vel

Tabel XIV. Oversigt over Korn og Kulfragterne efter Dansk Søfartstidende.

sh. pr. Ton	Korn fra Havn paa Amerikas Østkyst til skandinavisk Havn	Kul fra engelsk Østkysthavn (Tynen, Blyth) til dansk Havn for Baade c. 1 500—2 000 Tons
August 18.....	—	$\frac{9}{0}$ à $\frac{10}{0}$
September 22.....	—	$\frac{6}{6}$ à $\frac{7}{0}$
Oktober 6.....	$\frac{4}{9}$ à $\frac{5}{0}$	"
— 27.....	$\frac{5}{0}$ à $\frac{5}{3}$	"
November 24.....	$\frac{6}{9}$ à $\frac{7}{3}$	$\frac{9}{0}$ à $\frac{10}{0}$
December 29.....	$\frac{10}{0}$ à $\frac{10}{6}$	c. $\frac{14}{0}$
Januar 14.....	$\frac{12}{0}$	"
Februar 4.....	$\frac{14}{0}$	$\frac{20}{0}$
— 11.....	"	"
— 18.....	—	—
— 25.....	"	$\frac{21}{0}$
Marts 4.....	"	—
— 11.....	—	"
— 18.....	—	$\frac{20}{0}$
— 25.....	$\frac{14}{0}$ à $\frac{14}{6}$	$\frac{16}{0}$ à $\frac{17}{0}$
— 31.....	$\frac{10}{3}$ à $\frac{10}{6}$	$\frac{14}{0}$ à $\frac{15}{0}$

" betyder, at Noteringen er uforandret; —, at ingen Notering har fundet Sted.

¹⁾ Datoangivelserne er Udførselsforbudets Udstedelsesdag.

for en Del Tysklands Blokadeerklæring (S. 124) bidraget, idet denne i Forbindelse med den Omstændighed, at de fornødne Forsyninger af Korn m. v. nu var fremkomne, i nogen Grad forringede Trafiken til de neutrale Lande. Den interskandinaviske Rederkonference i Gøteborg (Side 122) gik fra hinanden $25/2$ uden at være naaet til noget Resultat. I den højst instruktive Betænkning¹⁾, Konferencen udsendte, fremhævedes det, at Aarsagerne til den uhyre Fragtstigning laa i et Misforhold mellem Tilbud og Efterspørgsel paa Tonnage ved at den tysk-østerrigske Tonnage unddroges Markedet, i Forbindelse med Forsinkelser, Opbringelser m. v. Herimod vilde næppe nogen — tvangsmæssig eller frivillig — Forholdsregel kunne hjælpe.

Blokadeerklæringen viste sig dog heldigvis ikke at medføre uoverstigelige Vanskeligheder for Skibsfarten, saaledes som man straks frygtede. Der viste sig ganske vist en ikke ringe Nervøsitet blandt Søfolkene. Men efter at Skibene var blevne krigsmalede, d. v. s. havde faaet et stort Dannebrogssflag og Ordet Danmark malet paa hver Side, og efter at det havde vist sig, at den tyske Erklæring om, at det vilde være vanskeligt at undgaa at ogsaa neutrale Skibe torpederedes, dog medførte forholdsvis faa Katastrofer, faldt Skibsfarten atter i Leje. Hertil kom, at Rederiforeningen $21/2$ forhøjede Krigstillægget (S. 117) med 10 Kr., samt frafaldt den rejste Tiltale for Rømning mod de Sømand, der havde nægtet at sejle paa Grund af Frygt for Mine- og Torpedofaren.

Den 13.—15. Febr. havde Repræsentanter for de 3 skandinaviske Regeringer afholdt en Konference i Kristiania, hvor man havde delt Patrouilleringen efter Miner i Kattegat og Skagerak mellem sig.

Den danske Skibsfart over Nordsøen er i de forløbne to Maaneder foregaaet uden Uheld.

Det kan i denne Sammenhæng anføres, at der ved en Konference²⁾ i Kristiania i April blev truffet Aftaler om Samvirken mellem og Fællesoptræden af de 3 skandinaviske Krigsforsikringer i det Omfang, hvori det maatte være muligt og hensigtsmæssigt.

Den $12/3$ fremsatte Indenrigsministeren i Folketinget

¹⁾ Se Dagbladet Børsen for $27/2$ 1915.

²⁾ Se Dagbladet Børsen for $14/4$ 1915.

Forslag til Lov om Ændring i Lov om Søfolks Forsikring mod Følger af Ulykkestilfælde. Ministeren fremhævede, at den forhøjede Forsikring imod Følger af Ulykkestilfælde, der var indført i Henhold til Overenskomst mellem Dampskibsrederne og deres Søfolk, paa Grund af de høje Fragter let lod sig udrede af Dampskibsrederne, medens Forholdene for Sejlskibene var langt vanskeligere, da de høje Fragter ikke havde naaet dem. Det foreslaas derfor, at Forsikringsforeningen af Sejlskibsredere bemyndigedes til at overtage det Ansvar, som Rederne paatager sig overfor deres Mandskab under disse Forhold. Statskassen udreder Halvdelen af de eventuelle Erstatninger.

De diplomatiske Skridt, der fra skandinavisk Side er foretagne i Anledning af Nordsø-Situationen er dels de Forestillinger, hvorom der udsendtes Meddelelse ¹⁶/₂, overfor England og Tyskland i Anledning af Blokaden og Englands Erklæring om at ville anvende neutralt Flag, dels de Forhandlinger om samme Emne, der paabegyndtes i Kjøbenhavn ²⁰/₂ og udsattes paa ubestemt Tid ²⁵/₂, dels endelig Overrækkelsen af en Note, hvorom Meddelelse udsendtes ¹⁷/₃, til England og Frankrig, i Anledning af de to Regeringers Erklæring om som Modtræk mod den tyske Blokadeerklæring bl. a. at ville søge at hindre, at Levnedsmidler af enhver Art tilførtes Tyskland.

Den 18de April 1915.